

Vergaderjaar 1991-1992

22 178

Bepalingen inzake arbeid verricht in verband met de mijnbouw op de Noordzee (Wet arbeid mijnbouw Noordzee)

Nr. 6

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 30 juli 1992

1. Algemeen; beperkte opzet van het wetsvoorstel

Het verheugt ons uit het verslag te mogen vernemen, dat het wetsvoorstel in het algemeen positief is ontvangen bij de fracties die in het verslag aan het woord komen. Op de gestelde vragen gaan wij hieronder in.

Door de leden van de fractie van het CDA wordt gevraagd naar het aantal personen dat naar verwachting onder de werkingssfeer van de wet zal gaan vallen. Zij hadden vernomen dat veel werknemers in de offshore de laatste tijd hadden besloten hun domicilie naar Engeland te verleggen en vroegen of de regering deze geluiden kan bevestigen en verklaren. Ons is echter niet bekend dat (veel) offshore-werknemers hun domicilie naar Engeland zouden verleggen en waarom. Over het aantal mensen dat in de Nederlandse offshore werkzaam is, zijn ons slechts globale gegevens bekend. Deze gegevens zijn afkomstig van de diverse mijnbouwondernemingen werkzaam op het Nederlandse plat. Het gaat dan om gegevens die steekproefsgewijs zijn verkregen in de maanden mei/juni 1991. Volgens die gegevens werkten er in die periode naar schatting zo'n 3 400 personen in de offshore op verplaatsbare en vaste mijnbouwinstallaties. Dit aantal moet nog worden vermeerderd met een onbekend aantal personen werkzaam in de varende offshore t.w. op pijpenleggers, kraanschepen en andere hulpvaartuigen. Volgens de landelijk coördinator offshore van de Industriebond FNV, die voor deze vakbond in het bijzonder betrokken is bij de ontwikkeling van het sociaal beleid in de offshore, bedraagt dat aantal werknemers ca. 9 000. Dit aantal achten wij niet irreëel.

De leden van de fractie van D66 vroegen voorts naar het aantal in de offshore werkzame personen dat op dit moment in een dienstbetrekking werkt waarbij er geen sprake is van een arbeidsovereenkomst. Ook vroegen zij of daarbij kon worden aangegeven in welke mate er sprake is van een beloning onder het voor Nederland geldende minimum-loonniveau. Voor zover ons bekend wordt er in de offshore veel gewerkt op afroepcontract, naast reguliere arbeidscontracten voor onbepaalde en bepaalde tijd. Hierbij zij opgemerkt, dat afroepcontracten

in ieder geval voor de tijd dat men feitelijk werkt, meestentijds (mede) als arbeidsovereenkomst kunnen worden aangemerkt. Precieze gegevens over het aantal werknemers en de aard van hun arbeidsrelatie ontbreken vooralsnog. Hetzelfde geldt voor wetenschap over de mate waarin er sprake is van bedoelde onderbeloning. Wel wijzen wij er in dit verband op, dat de signalen uit de praktijk van de mijnbouw-offshore (perspublicaties, actiegroepen en zwartboeken) die tot de voorbereiding van het voorliggende wetsvoorstel hebben geleid, alle betrekking hadden op gebrekkige arbeidsvoorwaarden en leemten in de rechtspositie van de betrokken werknemers. Daarbij bleek onder meer, dat het beloningsniveau en de voorzieningen tegen loonderving wegens ziekte of ongeval en tegen ziektekosten, voor bepaalde categorieën offshore-werknemers, in het bijzonder voor (buitenlandse) werknemers werkzaam in de cateringsfeer, naar Nederlandse maatstaven soms onvoldoende is. Het ligt in de bedoeling bij de toekomstige evaluatie van de wettelijke regeling en van de doorwerking daarvan in de (collectieve) arbeidsovereenkomsten, met name te bezien of bedoelde knelpunten dan nog voorkomen en in welke mate.

Door de leden van de fracties van het CDA en de VVD worden kanttekeningen geplaatst en vragen gesteld bij de beperkte opzet van het wetsvoorstel.

De leden van de CDA-fractie merkten in dit verband op, dat de regering er niet voor lijkt te kiezen Nederlands recht van toepassing te verklaren op de situatie in de offshore, maar slechts elementen uit het *arbeidsrecht en het sociaal-zekerheidsrecht van toepassing verklaart*. Bovendien, zo merkten zij op, geschiedt het van toepassing verklaren in veel gevallen niet dwingend, waardoor daarvan ook nog door rechtskeuze kan worden afgeweken. Zij vroegen de regering of deze opzet kan worden verklaard. Ook vroegen deze leden, of de indruk juist was en wat de reden was, dat ervoor wordt gekozen niet de volle werking van het Verdrag van Rome van 19 juli 1980 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst, op de arbeidsovereenkomsten in de offshore van toepassing te verklaren. Voorts vroegen zij of kan worden uitgelegd waarom en voor welke landen dit Verdrag nog niet in werking is getreden? De leden van de fractie van de VVD vroegen de motivering voor de beperkte opzet uitgebreider toe te lichten. Met betrekking tot deze vragen over de beperkte opzet van het wetsvoorstel kan het volgende worden opgemerkt.

Het van toepassing verklaren van de integrale (sociale) wetgeving op de offshore (zoals wel in sommige andere landen is gebeurd) is slechts één van de methoden, waarmee een land een rechtsvacuüm krachtens volkenrechtelijke bevoegdheid kan opvullen. Zoals in de notitie inzake «de rechtsmacht van de kuststaat over het continentaal plateau» naar aanleiding van de motie-Vreugdenhil (Kamerstukken II, 1991–1992, 22 390, nr. 1) is uiteengezet, kiest de regering niet voor deze methode, omdat naar haar mening de rechtsmacht die het internationaal recht aan de kuststaat toekent over mijnbouwactiviteiten op het continentaal plat functioneel van aard is, in verband waarmee door Nederland slechts van die rechtsmacht gebruik wordt gemaakt als de noodzaak daartoe aanwezig is. De indruk dat het Verdrag van Rome 1980 (EVO, Trb. 1980, 156), waarbij Nederland thans partij is, niet in volle omvang toepasselijk zou zijn berust op een misvatting. Er moge in dit verband aan worden herinnerd, dat artikel 2 van het wetsvoorstel de strekking heeft, voor de werknemers een rechtsregime te scheppen dat in beginsel gelijk is aan het rechtsregime waaronder zij zouden vallen indien zij werkzaam waren op het Nederlands grondgebied. Artikel 6 van het Verdrag, dat voor de arbeidsovereenkomst van bijzonder belang is, kan niet los gezien worden van de andere artikelen van het Verdrag, zoals de artikelen 1 en 2 betreffende de werkingsomvang en artikel 3 betreffende de rechtskeuze, op

welk artikel in artikel 6 een beperking wordt gesteld. Ook de overige artikelen van het EVO kunnen van belang zijn voor het conflictrechtelijke regime met betrekking tot de arbeidsovereenkomst. Het Verdrag is inmiddels in werking getreden, voor Nederland op 1 september 1991. Andere partijen bij het Verdrag zijn België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, het Verenigd Koninkrijk en Griekenland. Spanje en Portugal volgen binnenkort.

Op de vraag van de leden van de CDA-fractie met betrekking tot de definitie van de reikwijdte van het wetsvoorstel wordt hierna onder «artikel 1» ingegaan.

2. Voorzieningen terzake van arbeidsongeschiktheid en geneeskundige verzorging en behandeling

De leden van de CDA-fractie vroegen, waarom er niet voor is gekozen, de werknemers op het Nederlandse deel van het continentaal plat onder de Ziektewet (ZW) te brengen. De leden van de VVD-fractie vroegen om welke reden de regering er niet op enigerlei wijze voor heeft gekozen te bevorderen dat die werknemers onder de Ziektewet resp. arbeidsongeschiktheidswetten en de Ziekenfondswet (ZFW) vallen. Deze leden waren zich bewust van de wetstechnische bezwaren op grond van de werknemersverzekeringswetten maar meenden dat een beleidsmatige afweging eventueel tot een wijziging zou kunnen leiden. Zij verwezen daartoe ondermeer naar de aanpassing van KB 164.

Om de gemaakte keuze nader te verduidelijken wordt aangegeven voor welke categorie personen de werknemersverzekeringen niet toegankelijk zijn en dit wetsvoorstel betekenis heeft. Daartoe kan gewezen worden op de reeds nu in die regelingen opgenomen gevallen waarin bij werken buiten Nederland verzekeringsplicht bestaat. In de artikelen 3, tweede lid, van de Ziektewet, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Werkloosheidswet is, globaal weergegeven, bepaald dat verzekeringsplicht bij werken buiten Nederland bestaat als zowel de werkgever als de werknemer in Nederland wonen. In die gevallen kunnen de verzekerden optimaal hun rechten ontlenen aan de verzekering en kan de werkgever worden aangesproken op betaling van de verschuldigde premies. Voor bepaalde werkzaamheden, die afwisselend op het grondgebied van verschillende landen plaatsvinden of aan boord van een schip, worden in artikel 2 tot en met 4 en artikel 10 en 11 van het Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden werknemersverzekeringen 1990 (Stb. 1190, 402) enkele uitbreidingen en beperkingen op die regel gegeven. Ook op het Nederlandse deel van het continentale plat werkzame personen zijn dus verplicht verzekerd, als de aanknopingspunten die zij met Nederland hebben vallen onder de genoemde artikelen, ook al werken zij in de terminologie van die wetten buiten Nederland. De verplichte verzekering volgens de Ziektewet brengt voor deze personen een verplichte verzekering ingevolge de Ziekenfondswet met zich mee. Verplichte verzekering ontbreekt, wanneer de werkgever niet in Nederland woont of gevestigd is. Onderkend is, dat dit voor personen, die in Nederland wonen en dus wel degelijk een redelijke band met Nederland en de Nederlandse arbeidsmarkt hebben niet gerechtvaardigd kan zijn. Voor die personen wordt de mogelijkheid geopend zich vrijwillig te verzekeren voor de werknemersverzekeringen (zie wetsvoorstel tot wijziging van een aantal sociale verzekeringswetten inzake vrijwillige verzekering voor personen werkzaam in het buitenland, Kamerstukken II, 22 349). Ook de wijziging per 1 januari 1992 van artikel 10 van het Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1989 (KB 164) heeft deze achtergrond, namelijk de erkenning van een zekere zorgplicht voor ingezetenen van Nederland, die werkzaam

zijn op het Nederlandse deel van het continentale plat. Deze wettelijke voorzieningen zijn dus in eerste instantie van belang voor werknemers die niet in Nederland wonen (in de zin van de sociale zekerheid) en daardoor een beperkte binding met Nederland hebben. Vanwege deze beperkte binding bestaan er voor deze personen geen mogelijkheden hun rechten op grond van de werknemersverzekeringswetten geldend te maken. Daarnaast bestaan problemen bij het invorderen van premies bij in het buitenland gevestigde werkgevers.

De leden van de CDA-fractie vroegen hoe het in de voorgestelde regeling zit met de kosten. Komen die integraal voor rekening van de werkgever en/of zijn die verzekeraar? In antwoord op deze vraag merken wij op, dat de kosten van loondoorbetaling en ziektekosten, welke in de praktijk zullen bestaan uit de kosten welke voor de werkgever zijn gemoeid met het sluiten van (collectieve) particuliere verzekeringen ter zake voor de betreffende werknemers, in het kader van de voorgestelde regeling in beginsel voor rekening zijn voor de werkgever. Deze kosten voor de werkgever kunnen voor een deel worden ingehouden op het loon van de werknemer en wel tot ten hoogste het bedrag dat de werkgever als premie voor de Ziektewet en Ziekenfondswet had kunnen inhouden als deze wetten op de betrokken werknemer van toepassing zouden zijn geweest (zie in dit verband het bepaalde in artikel 3, derde lid, en artikel 4, vijfde lid).

De leden van de VVD-fractie wilden meer uitgebreid geïnformeerd worden over de aspecten die verbonden zijn aan het geldend maken van de civielrechtelijke aanspraken van werknemers op werkgevers ten aanzien van loondoorbetaling bij arbeidsongeschiktheid en vergoeding van kosten van (verzekering voor) geneeskundige verzorging en behandeling gedurende en na dienstbetrekking. In dat verband vroegen zij op welke concrete wijze zulks op grond van het internationale privaatrecht, mede in het licht van artikel 6 van het Verdrag van Rome, afdwingbaar is als een niet in Nederland woonachtige werknemer problemen zou ondervinden met het geldend maken van zijn aanspraken op een evenmin in Nederland gevestigde werkgever? Hoe zal de regering zulks bovendien kunnen signaleren teneinde dit bij de voorgenomen evaluatie te kunnen betrekken, gelet op het feit dat betrokken werknemers veelal niet bij een werknemersorganisatie zullen zijn aangesloten? Met betrekking tot deze vragen merken wij allereerst op, dat de internationale bevoegdheid (rechtsmacht) van de Nederlandse rechter in privaatrechtelijke zaken voor een groot deel bij verdrag is bepaald. In dit verband zijn van belang het Verdrag van Brussel betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, het EEX (Trb. 1969, 101), zoals nadien gewijzigd, en het – vrijwel – identieke Verdrag van Lugano van 16 september 1988, het EVEX (Trb. 1989, 58). Het EVEX kan worden gekarakteriseerd als een uitbreiding van het EEX tot de Lid-Staten van de Europese Vrijhandels Associatie. Het EEX geldt tussen de (meeste) Lid-Staten van de Europese Gemeenschap, het EVEX geldt thans tussen Frankrijk, Nederland en Zwitserland. De Nederlandse rechter heeft op grond van deze verdragen rechtsmacht, indien de gedaagde (de werkgever) in Nederland gevestigd is, dan wel wanneer de werknemer, die in dienst is van een op het grondgebied van een Lidstaat gevestigde werkgever, zijn arbeid gewoonlijk in Nederland verricht. Ook staat het partijen in beperkte mate vrij de bevoegdheid van de Nederlandse rechter schriftelijk te bedingen. Zijn de verdragsregels niet van toepassing dan ontleent de Nederlandse rechter zijn rechtsmacht aan het nationale recht, in dit geval aan de artikelen 98, tweede lid, en 126 Rechtsvordering, en aan artikel 10 van het onderhavige wetsvoorstel. De verdragsbepalingen, tezamen met deze bepalingen van nationaal recht,

geven een zeer ruime mogelijkheid voor een werknemer in de zin van artikel 1, onderdeel c, van het wetsvoorstel om vorderingen terzake van de arbeidsovereenkomst of omtrent de toepassing van de Wet arbeid mijnbouw Noordzee bij de Nederlandse rechter aanhangig te maken. De woonplaats van de werknemer doet daarbij in het algemeen niet ter zake. En ook artikel 6 van het EVO heeft voor de bepaling van de rechtsmacht geen betekenis; dat artikel komt eerst aan de orde wanneer de rechter zich moet buigen over de vraag welk recht van toepassing is op de arbeidsovereenkomst. Aangezien de omstandigheid dat een werknemer zijn arbeid gewoonlijk verricht op een mijnbouwinstallatie in de zin van de wet zowel voor de bepaling van de rechtsmacht als voor de bepaling van het toepasselijke recht het belangrijkste aanknopingspunt is, zal de Nederlandse rechter in de meeste gevallen ook het Nederlandse recht kunnen toepassen. Nu de meeste zaken met betrekking tot de arbeidsovereenkomst van werknemers op mijnbouwinstallaties in de zin der wet en met betrekking tot de toepassing van de wet in Nederland zullen dienen, verwachten wij geen grote problemen wat betreft de evaluatie van de werking van de wet op dit punt.

3. Sociale verzekeringen

De leden van de CDA-fractie vroegen waarom een werknemer op het continentale plat een vrijwillige ziekwetverzekering zal afsluiten als hij bij ziekte jegens zijn werkgever al aanspraak heeft op loondoorbetaling volgens artikel 3 van het wetsvoorstel. Voorts vroegen deze leden naar de kosten die vrijwillige verzekeringen met zich brengen. In antwoord op deze vragen delen wij mede, dat op zich genomen voor de werknemer inderdaad niet de noodzaak bestaat, een vrijwillige ziekwetverzekering af te sluiten. Overigens bestaat die noodzaak wel als de werknemer een vrijwillige werkloosheidsverzekering wenst. In artikel 55, tweede lid, van de Werkloosheidswet is immers bepaald dat in dat geval ook een vrijwillige verzekering volgens de Ziekwet moet worden afgesloten. Niettemin kan het afsluiten van zo'n vrijwillige verzekering voor werkgever en werknemer voordelen hebben. Een werkgever kan aldus zijn financiële risico als gevolg van langdurige ziekte van de werknemer beperken. Bovendien verzekert zo'n werkgever zich in geval van ziekte van de verzekerde werknemer daarmee tevens van de sociale en medische begeleiding van betrokkene door de bedrijfsvereniging. Voordeel voor de werknemer zou kunnen zijn, dat de uitkeringen onder alle omstandigheden gegarandeerd zijn. Wat betreft de kosten van de vrijwillige verzekering moet worden opgemerkt, dat het noemen van eenduidige bedragen of premiepercentages niet mogelijk is, omdat per bedrijfsvereniging, en daarbinnen per risicogroep, de premie voor de Ziekwet en voor het wachtgeldgedeelte van de Werkloosheidswet nogal verschillen. Gemiddeld zullen de lasten voor de werknemer voor een vrijwillige Ziekwet- en Werkloosheidsverzekering ongeveer 8 tot 10% van het loon bedragen. De hoogte van dit percentage wordt vooral bepaald door de hoogte van de Ziekwetpremie.

De leden van de CDA-fractie en van de fractie van D66 gingen nog in op de mogelijkheid van een internationale regeling. Zij vroegen, of en zo ja op welke wijze en op welke termijn zo'n internationale regeling tot stand kan worden gebracht voor de sociale verzekeringspositie van werknemers op het continentale plat. In reactie hierop kan het volgende worden medegedeeld.

Het is niet zo, zoals de leden van de CDA-fractie hebben begrepen, dat de EG-Verordening 1408/71 dwingt tot nationale wetgeving voor sociale zekerheidsbescherming voor werknemers, die werkzaam zijn op het continentale plat, voor zover dat niet tot het EG-territoir behoort. De

landen in de Europese Gemeenschap kunnen hun nationale wetgeving op dit punt naar eigen inzicht inrichten. Gebleken is dat de landen die voor een internationale coördinatieregeling in aanmerking komen, t.w. Duitsland, België, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Noorwegen, alle een beperkte sociale zekerheidsbescherming kennen voor ingezetenen die werkzaam zijn op het eigen continentale plat. De bescherming omvat gewoonlijk een verzekering voor ziekte (prestaties in natura en in geld), alsmede voor arbeidsongevallen en beroepsziekten. Voor de volledigheid zij opgemerkt, dat ook de Noorse wetgeving geen volledige bescherming kent en zich beperkt tot de eigen onderdanen. Gelet op het feit, dat met de betreffende landen door Nederland bi- of multilaterale sociale zekerheidsafspraken zijn gemaakt, strekt die bescherming zich tevens uit tot Nederlandse onderdanen die in die landen woonachtig zijn. Aan een generale verbreding van de bescherming, bijvoorbeeld tot ingezetenen die werkzaam zijn op het continentale plat van een ander land of tot ingezetenen van een ander land die werkzaam zijn op het Nederlandse continentale plat, bestaat – naar inmiddels is gebleken – in de betrokken landen geen behoefte, zowel om redenen van principiële als van praktische aard. Een internationale coördinatieregeling is derhalve momenteel niet haalbaar. In aanmerking nemende deze afwijzende opstelling thans van genoemde landen, wordt van het nemen van nadere initiatieven van Nederlandse kant om zo'n regeling toch tot stand te brengen, voorlopig afgezien. Bij de voorgestelde wettelijke regeling is in verband hiermede voorsnog gekozen voor een verruiming van de sociale zekerheid ingevolge de nationale wetgeving. Wij wijzen in dit verband op de inmiddels gerealiseerde wijziging per 1 januari 1992 van het Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen 1989 (KB 164) en de hiervoor al genoemde wettelijke wijziging van een aantal sociale verzekeringswetten, inzake de vrijwillige verzekering voor personen die buiten Nederland werkzaam zijn.

4. Voorziening met betrekking tot minimumbeloning

De leden van de CDA-fractie vroegen om informatie over de voorkomende arbeidsrelaties en de wijze waarop vastgesteld zal worden of er een arbeidsovereenkomst is naar Nederlands recht. Wij begrijpen deze vraag aldus, dat deze leden zich afvragen of alle in dienstbetrekking werkende personen in de offshore met de voorgestelde regeling wel onder de werking van de Wet minimumloon zullen vallen. Het antwoord daarop is bevestigend. Of er sprake is van een arbeidsovereenkomst is niet afhankelijk van de feitelijke benoeming door partijen van hun arbeidsrelatie, maar van de juridische essentialia, t.w.: «gezagsverhouding», «persoonlijke arbeid» en «loon». Heeft een arbeidsrelatie deze componenten van de arbeidsovereenkomst in zich, dan is er naar Nederlands arbeidsovereenkomstenrecht sprake van een arbeidsovereenkomst. Of de betreffende arbeidsovereenkomst door het Nederlands recht wordt beheerst, is in het kader van de voorgestelde regeling niet van belang om aanspraak te kunnen maken op het minimumloon. De van toepassing verklaarde Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag is immers een publiekrechtelijke wet die dwingend doorwerkt in de civielrechtelijke arbeidsrelatie, ongeacht door welk recht deze relatie wordt beheerst.

5. Cao's en aanvullende afspraken

De leden van de CDA-fractie waren erin geïnteresseerd te vernemen welke de grond was voor de verwachting van de Noordzeecommissie, dat een deel van de wettelijke bepalingen door cao-afspraken ter zijde kunnen worden gesteld. Ook wilden zij weten in hoeverre in deze (offshore)sector al cao's voorkomen.

Het is ons niet bekend waarop de Noordzeecommissie haar verwachting baseerde, maar bij de opzet van dit wetsvoorstel zijn wij er vanuit gegaan, dat slechts in een wettelijke basisregeling zou moeten worden voorzien en dat verdergaande regeling en invulling van de rechtspositie en arbeidsvoorwaarden van de offshorewerknemers een primaire verantwoordelijkheid is voor partijen zelf. Wij denken dan met name ook aan een rol in dit verband voor sociale partners in het cao-overleg. Bij de dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn geen cao's van «offshore»-bedrijven aangemeld. Wel komt in de cao voor de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) een apart hoofdstuk voor, dat in het bijzonder arbeidsvoorwaarden bevat voor werknemers die werkzaam zijn op zee. De Regeling heeft overigens alleen betrekking op de beloning van deze werknemers.

6. Arbeidsomstandigheden

Door de leden van de CDA-fractie werd informatie gevraagd met betrekking tot de onderwerpen op het gebied van arbeidsomstandigheden die aanvullend in het Mijnreglement continentaal plat geregeld gaan worden en op welke termijn dit zal gebeuren. De leden van de PvdA-fractie constateerden dat het Mijnreglement nog moet worden afgestemd op de Arbeidsomstandighedenwet.

Allereerst dient te worden opgemerkt dat het voorliggende wetsvoorstel geen relatie heeft met arbeidsomstandigheden in de zin van de Arbeidsomstandighedenwet. Een deel van de in de Arbeidsomstandighedenwetgeving behandelde onderwerpen zijn voor offshore-mijnbouwactiviteiten geregeld in het mijnreglement continentaal plat. De toekomstige onderlinge verhouding en inhoudelijke afstemming tussen de mijnwetgeving en de onder invloed van EG-regelgeving in verandering zijnde Arbeidsomstandighedenwetgeving is op dit moment onderwerp van overleg tussen de betrokken departementen van Economische Zaken en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Over de uitkomst daarvan zullen wij de Kamer nog nader informeren.

Door de leden van de PvdA-fractie werd nog opgemerkt, dat het recente verleden heeft uitgewezen dat de werknemers op mijnbouwinstallaties relatief grote risico's lopen. Alhoewel het moeilijk is om activiteiten in diverse industriële sectoren met elkaar te vergelijken volgt uit veiligheidsstatistieken, dat de facto de frequentie van individuele gevallen van arbeidsverzuim niet hoger is dan in andere industrieën; dit is het gevolg van bestaande regelgeving en van het veiligheidsbesef zoals dat bij de ondernemingen aanwezig is.

De leden van de PvdA-fractie vroegen zich voorts af of de controle van de arbeidsomstandigheden in principe geen taak behoort te zijn van de arbeidsinspectie, eventueel aangevuld of in samenhang met deskundigen van de mijninspectie.

Het antwoord hierop is tweeledig. Ten eerste is het in Nederland usance om toezichthoudende diensten te verbinden aan het ministerie dat voor de betreffende wetgeving bevoegd gezag is. Ten tweede dragen mijnbouwactiviteiten een zodanig specifiek karakter dat in verband hiermede het toezicht is opgedragen aan een daartoe specifiek uitgeruste dienst; een opvatting die ook in andere landen zoals in de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk en België wordt gehuldigd. Binnen het Staatstoezicht op de Mijnen zijn inspecteurs, speciaal belast met het toezicht op de arbeidsomstandigheden op mijnbouwinstallaties. Zij hebben daarover ook regelmatig overleg met de Arbeidsinspectie. Voorts

geeft het Mijnreglement ook milieubepalingen waarvan de controle niet uitgevoerd zou kunnen worden door de Arbeidsinspectie. Tenslotte verwijs ik u naar het mondeling overleg van de Minister van Economische Zaken met de Vaste Commissie voor Economische Zaken op 13 maart 1991 (Kamerstukken II, 21 800 XIII nr. 82), alwaar ditzelfde onderwerp is besproken.

De leden van de PvdA-fractie spraken verder als hun mening uit, dat het toezicht op de naleving op arbeidsomstandigheden niet dient te geschieden door een instantie die onder het directoraat-generaal ressorteert dat met de uitgifte van vergunningen belast is. Hiervan is echter geen sprake. Het Staatstoezicht op de Mijnen ressorteert niet onder enig directoraat-generaal, doch valt rechtstreeks onder de secretaris-generaal van het ministerie van Economische Zaken.

7. Evaluatie

De leden van de PvdA-fractie waren van mening dat evaluatie van de wet pas na de voorgestelde periode van vijf jaren, te laat was. Mocht – zo stelden deze leden – in de praktijk blijken dat zich toch nog onvolkomenheden aandienen dan duurt het te lang voordat deze kunnen worden weggenomen. Zij gaven dan ook in overweging een tussentijdse evaluatie af te spreken, dan wel de termijn van vijf jaren te beperken. Wij kunnen begrip hebben voor de argumentatie van deze leden voor een eerdere evaluatie. Daar staat tegenover, dat de aanvaarding en doorwerking van deze regeling in de praktijk ook tijd vergt. Hierbij dient dan te worden gedacht aan verdere uitwerking van de rechtspositie en arbeidsvoorwaarden voor de offshorewerknemers in de individuele arbeidsovereenkomst dan wel in eventuele cao's. Wij menen, dat evaluatie van de wettelijke regeling op een kortere termijn geen betrouwbare gegevens over het effect van de regeling kan opleveren en geven daarom de voorkeur aan een evaluatietermijn van vijf jaren.

Artikelsgewijze opmerkingen

Artikel 1

Met verwijzing naar de tekst van artikel 1 vroegen de leden van de CDA-fractie zich af, of het niet wenselijk of mogelijk is de bedoeling dat de reikwijdte van het wetsvoorstel zich uitstrekt tot zowel vaste als drijvende installaties, duidelijker in de definitie vast te leggen.

In antwoord op deze vraag zij opgemerkt, dat er uit een oogpunt van harmonisatie voor is gekozen, het begrip «mijnbouwinstallatie» op dezelfde wijze te definiëren als in het Mijnreglement continentaal plat. Daaronder vallen zowel vaste als drijvende installaties. De reikwijdte van het wetsvoorstel wordt overigens niet alleen bepaald door de definitie van het begrip mijnbouwinstallaties, maar ook door de uitbreiding van het werknemersbegrip in artikel 1, eerste lid, onder c, 2°, en het tweede lid.

De leden van de CDA-fractie vroegen zich tevens af, of er in andere situaties van kortlopende arbeid ook een bepaalde termijn als voorwaarde gesteld wordt.

Deze vraag kunnen wij bevestigend beantwoorden. Met name in de sfeer van de sociale verzekering komt het voor, dat het recht op aanspraken wordt gerelateerd aan de duur van de dienstbetrekking. Als voorbeeld kan worden genoemd de Werkloosheidswet. Om in aanmerking te kunnen komen voor een werkloosheidsuitkering op grond van deze wet moet men in een periode van 12 maanden tenminste 26

weken als werknemer werkzaam zijn geweest. Ook in de wettelijke regeling inzake het Ouderschapsverlof wordt onder meer een termijn (91 jaar) gesteld (voor de duur van de dienstbetrekking), i.c. als voorwaarde voor het recht op verlof (vgl. artikel 1638oo, lid 3, BW).

Artikel 2

Met verwijzing naar hetgeen in de memorie van toelichting over de toepassing van de Wet op de collectieve arbeidsovereenkomst onafhankelijk van de regels van internationaal privaatrecht is vermeld, vroegen de leden van de CDA-fractie waarom de sociale zekerheidswetgeving, eveneens toch publiekrechtelijk van aard, niet ook onafhankelijk van toepassing kan zijn.

Het is inderdaad zo, dat de sociale zekerheidswetgeving een publiekrechtelijk karakter draagt en als zodanig op het Nederlandse grondgebied toepassing vindt volgens de daarin aangegeven criteria, ongeacht de vraag naar welk recht de arbeidsovereenkomst moet worden beoordeeld. De door de leden van de CDA-fractie gestelde vraag kan derhalve in beginsel bevestigend worden beantwoord. Wij herinneren er evenwel en wellicht ten overvloede aan, dat het wetsvoorstel – juist vanwege die eigen toepassingscriteria van de sociale zekerheidswetgeving – ervan uitgaat, dat de sociale zekerheidswetgeving niet altijd van toepassing is op werknemers werkzaam op mijnbouwinstallaties op het Nederlandse continentale plat buiten de territoriale wateren. De artikelen 3–5 bevatten daarom een eigen regeling voorzover het betreft arbeidsongeschiktheid en geneeskundige verzorging en behandeling, in geval geen beroep kan worden gedaan op de Ziektewet, of ziekenfondswet dan wel op enige daarmee overeenkomende EG-regeling.

Artikel 3

De leden van de CDA-fractie vroegen zich af hoe de controle zal plaatsvinden op de inkomsten van de gedurende de periode van doorbetaling in het buitenland wonende werknemers.

Wij merken op, dat het systeem van burgerrechtelijke verplichting voor de werkgever tot doorbetaling van het loon bij ziekte, zoals in dit artikel wordt voorgesteld, met zich meebrengt, dat de reguliere uitvoeringsorganisaties van de sociale zekerheid met de uitkering van het loon en de controle op de werknemer geen bemoeienis hebben. Voor die situaties waarin een werkgever dat nodig acht, zullen in de arbeidsvoorwaarden met de werknemer afspraken gemaakt kunnen worden die controle, zoals deze leden bedoelen, mogelijk maakt. Daarbij zou kunnen worden gedacht aan een afspraak, dat de in het buitenland wonende werknemer periodiek bijv. maandelijks, een verklaring toezendt aan de werkgever over genoten inkomsten uit andere arbeid en een medische verklaring van zijn behandelend arts over de arbeidsongeschiktheid. Wij geven toe, dat bedoelde controle voor de werkgever in die situatie moeilijk zal zijn. Dit geldt overigens in niet mindere mate als de reguliere sociale verzekeringsorganen met deze controle belast zouden zijn. Wij gaan er evenwel toch vanuit, dat bedoelde controle in de praktijk in de meeste gevallen niet bijzonder problematisch zal zijn, omdat er redelijkerwijs toch vanuit mag worden gegaan, dat de zieke offshorewerknemer die afkomstig is uit het buitenland, een tijdelijke woon- of verblijfplaats heeft in Nederland alwaar hij ook tijdens een ziekteperiode zal verblijven. Ook mag er ons inziens van worden uitgegaan, dat de werkgever de ziek gemelde werknemer zal willen laten controleren door een arts op zijn herstel en uit dien hoofde in de arbeidsvoorwaarden zal stipuleren, dat betrokkene zich tijdens ziekte daartoe beschikbaar houdt. In die situatie zal langdurig verblijf tijdens ziekte in het buitenland niet kunnen plaatsvinden, zonder dat de werkgever hiermede instemt.

Artikel 4

De leden van de CDA-fractie achten het wenselijk dat in dit artikel een nadere omschrijving wordt gegeven van het begrip «loon». Zij wezen erop, dat in de toelichting op artikel 5 niet is aangegeven of en zo ja hoe, de toeslagen in het loonbegrip verwerkt zijn.

In antwoord op deze vraag van de leden van de CDA-fractie delen wij mede, dat de verwijzing naar de Ziekenfondswet in het tweede lid van dit artikel meebrengt, dat voor de toepassing van het tweede lid uitgegaan dient te worden van het loonbegrip dat ingevolge die wet geldt ter bepaling van de verzekeringsplicht. In artikel 3, vierde lid, van de Ziekenfondswet is dat loonbegrip weergegeven. Het gaat daarbij in de eerste plaats om elke overeengekomen vaste, naar tijdsruimte en in geldt vastgestelde uitkering als tegenprestatie voor de verrichte arbeid. Bij algemene maatregel van bestuur van 13 december 1972 (Stb. 1972, 747) zijn op dit loonbegrip enkele beperkingen aangebracht. Zo vallen onder meer toeslagen wegens ploegendienst niet onder dit loonbegrip. In artikel 3, derde lid, en artikel 4, vijfde lid, wordt feitelijk bedoeld op het loon in arbeidsrechtelijke zin, dat wil zeggen welke bij het aangaan van de arbeidsverhouding afgesproken tegenprestatie voor de verrichte arbeid. Ook toeslagen behoren daartoe. Voor zover in deze artikelen worden verwezen naar voor de werkgever toegestane inhoudingen op het loon van de werknemer, wordt voor de hoogte van bedoelde inhoudingen verwezen naar de Ziektewet respectievelijk de Ziekenfondswet. Dit betekent, dat voor de wijze van berekening van de hoogte van de toegestane inhouding genoemde wetten toegepast dienen te worden. In artikel 14, eerste lid, Ziektewet en in artikel 16, eerste lid, Ziekenfondswet verwijzen deze wetten voor wat betreft de premieheffing, naar het loon in de zin van de Coördinatiewet Sociale Verzekering. Nadere precisering in de wet door opneming van een omschrijving van het loonbegrip, zoals deze leden voorstaan, is naar onze mening niet nodig.

Volgens de leden van de CDA-fractie lijkt er in dit artikel een tegenstelling te zitten nu enerzijds de werkgever een beperkte zorgplicht krijgt om de werknemer tegen (ziektekosten) te verzekeren, maar vanwege het beperkte karakter van de regeling strekt deze verzekeringsplicht zich niet uit tot de gezinsleden; anderzijds – zo wijzen deze leden erop –, wordt in de toelichting opgemerkt, dat deze wettelijke verplichting van belang is nu het gaat om werknemers die kunnen behoren tot de lagere inkomensgroepen, doch voor wie geen voorzieningen krachtens de Ziekenfondswet openstaan. Deze leden wilden graag een nadere toelichting op deze keuze.

Wij wijzen erop, dat deze keuze samenhangt met het door ons wenselijk geachte beperkte karakter van de voorgestelde regeling. Daarbij komt, dat het hier meestentijds gaat om werknemers, waarvan de gezinsleden in het land van herkomst wonen. Het bestaan van die gezinsleden onttrekt zich alsdan ook aan de waarneming van de werkgever. Indien het gaat om buitenlandse werknemers van wie ook de gezinsleden in Nederland zijn komen wonen – en dan gaat het, gelet op het vreemdelingenbeleid ter zake, om werknemers die al 7 jaar of langer in de Nederlandse offshore werken – dan gaan wij ervan uit, dat betrokkenen reeds tegen het risico van ziektekosten verzekerd zullen zijn, hetzij particulier, hetzij doordat zij in het kader van de Algemene Bijstandswet een uitkering ontvangen en uit dien hoofde onder de Ziekenfondswet vallen. Gezien de context van een beperkte wettelijke voorziening, achten wij het opleggen aan de werkgever van een civielrechtelijke zorgplicht voor

het verzekerd zijn tegen ziektekosten, ook van de al dan niet in het buitenland wonende gezinsleden van de offshore-werknemers, te vergaand.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, a.i.,
J. G. M. Alders

De Minister van Economische Zaken, a.i.,
J. G. M. Alders

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto